

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۲۶/۰۶/۱۸

احسان الله ارینزی

افریقا

(قسمت شست و ششم)

موزمبیق Mozambique

(قسمت دوم)

جغرافیای اقتصادی:

نظر اجمالی: اقتصاد موزمبیق قبل از پیمان صلح ماه اکتوبر سال 1992، بعنت جنگ های خونین طویل المدت (1977 – 1992) و موجودیت اداره ناتوان سوسیالیستی، تا حد زیادی ضعیف و ناتوان شده بود.

در سال 1994 موزمبیق در لست کشورهای بسیار عقب مانده جهان شامل شد. بعد از آن دولت موزمبیق یک سلسله اصلاحات را روی دست گرفت. برنامه خصوصی کردن تاسیسات اقتصادی را آغاز نمود و بیش 1000 فابریکات دولتی، شرکتهای، موسسات و کوپراتیف ها را به سکتور خصوصی سپرد.

سهولت های برای تجارت زیاد شد و سرمایه گذاری در امور ترانسپورت، برق و مخابرات تشویق شد. انفلاسیون در این کشور کاهش یافت و نرخ اسعار تقریباً استقرار یافت.

در سال بعدی مهارت مسوولین در قسمت جمع آوری عواید افزایش یافت و کلتور تادیه مالیات تقویت یافت.

سهم کمک های خارجی در سال 2012، در بودیجه موزمبیق 40% بود و 50% خانواده ها در همان وقت از خط جهانی فقر زنده گی پایانتر داشتند.

در حال حاضر زراعت ستون اساسی اقتصاد موزمبیق را تشکیل میدهد، 24% تولید ناخالص داخلی کشور از سکتور زراعت بدست می آید و 75% مردم در زراعت، چراگاه ها، مالداري، پروسس لبنیات و سایر امور زراعت و مالداري مصروف استند.

صادرات کود کیمیاوی موزمبیق در سالهای اخیر افزایش یافته که عواید بدست آمده از آن عواید عمومی کشور را بالا برده است. آخرین سهم پرتغال در شرکت بزرگ بند آب و مرکز تولید انرژی Coharo Basso در سال 2011 از سوی موزمبیق خریداری شد. این بند در حوزه جنوب براعظم افریقا بزرگترین منبع تولید برق بحساب می آید.

در سال 2011 قسمتی از قروض موزمبیق از سوی IMF بخشیده شد و برای قروض باقیمانده جدول تادیات جدید ساخته شد. در آن زمان، لست IMF نشان میداد که موزمبیق یکی از کشورهای نادار و قرضدار جهان است.

د پانو شمیره: له 1 تر 10

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکنی د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په خیر و لولئ

ایالات متحده امریکا در سال 2007 یک قرضه 507 ملیون دلاری برای موزمبیق فراهم نمود که در شش سال برای تهیه آب آشامیدنی، اعمار سرک ها و ماشینی کردن سکتور زراعت در چهار ولایت شمالی بمصرف رسید.

در ماه سپتمبر سال 2010 نرخ تیل، نان، آب و برق افزایش یافت که مردم در برابر این اقدام عکس العمل نشان دادند و صدای اعتراض هزاران نفر بلند شد. بعد از بروز این بحران مالیات مورد بازنگری مسوولین امور قرار گرفت.

اقتصاد الی سال 2012، هر سال در حدود 6.8% رشد میکرد که پیشرفت بزرگی در افریقا بحساب می آمد. دانشمندان امور اقتصادی خوشبین بودند که سرمایه گذاری خارجی در امور استخراج و پروسس مواد معدنی موزمبیق عواید و فواید فراوانی را بدنبال خواهد داشت و چرخ اقتصاد این کشور را با سرعت بیشتری حرکت خواهد داد.

گاز طبیعی، زغال سنگ، تیتانیم و انرژی برق آبی از ثروت های بزرگ مردم موزمبیق بحساب می آیند و استفاده موثر از این منابع میتواند، تغیر و تحول مثبت و سازنده را در زنده گی مردم بمیان بیاورد.

بعد از سال 2018 یکمقدار گاز طبیعی درین کشور کشف شد که استخراج و پروسس آن، یقیناً اثرات مطلوب بجا خواهد گذاشت. موزمبیق مانند چند کشور دگر منطقه، برای جلب سرمایه گذاری خارجی به ثبات سیاسی بیشتر نیاز دارد.

تولیدات فلزی (آهن و المونیم)، گاز طبیعی، تولید انرژی برق، پروسس محصولات زراعتی (پنبه، شکر، ماهی و چوب)، انکشاف صادرات، انکشاف ترانسپورت و افزایش صادرات از کار های است که باید در صدر وظایف حکومت موزمبیق قرار داشته باشد.

تولید ناخالص داخلی GDP: 50.84 بلیون \$ (2023).

رشد سالانه تولید ناخالص داخلی یا GDP: 5.44%

عاید سرانه سالانه: \$ 1500

ساختار سکتوری تولید ناخالص داخلی: زراعت 25.9%، صنعت 21.3% و خدمات 40.8% (2023).

انفلاسیون: 7.1% (2023).

نیروی کار: 15.17 ملیون نفر. زراعت 74.4%، صنعت 3.9% و خدمات 21.7% (2024).

نرخ بیکاری: 3.5% (2024).

زندگی زیر خط فقر: 46.1% (2014).

بودجه: عواید 5.38 بلیون \$ و مصارف 4.91 بلیون \$ (2022).

صنعت: استخراج معادن (تیل و المونیم)، انرژی برق، پروسس مواد خوراکی (آرد، شکر، روغن، مشروبات الکولی و ماهی)، مواد کیمیاوی (کود کیمیاوی، رنگ و صابون)، مشتقات نفتی، منسوجات، سگرت و کارهای دستی،

رشد سالانه تولیدات صنعتی: 13.76% (2023).

تولید برق: 2.76 ملیون KW (2020). از تیل 19.6%، از انرژی آفتابی 0.2%، از آب 79.6% و از سایر منابع جدید 0.6% (2020).

مصرف برق: 12.72 بلیون kWh (2019)،

صادرات برق: 10.77 بلیون kWh،

واردات برق: 8.27 بلیون kWh،

تولید تیل خام: صفر بیبرل - روز (2021)،

ذخیره تیل: صفر بیبرل (اول جنوری - 2021)،

تولید تیل پاک: صفر بیبرل - روز (2015)،

مصرف تیل: 35400 بیبرل - روز (2019)،

واردات تیل: 35000 بیبرل - روز،

تولید گاز: 5.42 بلیون متر مکعب - سال (2021)،

مصرف گاز: 1.41 بلیون متر مکعب - سال،

صادرات: 4.00 بلیون متر مکعب - سال،

ذخیره گاز: 2.83 تریلیون متر مکعب (اول جنوری - 2021).

زراعت: 56.3% زمین های موزمبیق کشت میشود که 6.4% آن تحت زرع بوده و 49.9% ان را چراگاه ها تشکیل میدهد. 33.7% زمین های موزمبیق را جنگلات و باقی مانده را کوه ها، دریاها، شهرها، مناطق کار و تولید و محلات بود و باش روستایی تشکیل میدهد. در سال 2012 موزی 1180km² زمین موزمبیق کشت میشود.

74.4% مردم این کشور در عرصه زراعت و جنگلداری مصروف کار اند و 23.9% تولید ناخالص داخلی ازین سکتور بدست می آید. چوب، پنبه، چای، نیشکر، ارزن، برنج، جواری، گندم، جو، قهوه، ککو، نباتات روغنی، قرص کمر Cashew nuts، انواع میوه ها، سبزی، گوشت، لبنیات، تخم مرغ و علوفه از محصولات مهم زراعتی و مالداري این کشور به شمار میروند.

مالداري: نیم مساحت موزمبیق را چراگاه ها دربر گرفته که مردم برای پرورش حیوانات از آن بهره میگیرند. گاو 2.1 میلیون، بز و گوسفند 2.9 میلیون، خوک 1.7 میلیون و مرغ خانگی و فارمی 23 میلیون. در این کشور هر سال بطور متوسط 200000 تن ماهی و سایر خوراکی های بحری صید میشود.

معادن: تیل (کم)، گاز طبیعی، زغال سنگ، مس، سنگ آهن، بوکسیت، اسپستوس، سلیت، طلا و نقره، گرافیت، یاقوت و قلعی.

صادرات: به ارزش مجموعی 9.35 بلیون \$ (2024).

برق، المونیم، ماهی، قرص کمر، پنبه، بوره، قهوه، ککو، چای، روغن نباتی، ستروس و سایر میوه جات، چوب و کارهای دستی.

شرکای بزرگ تجارتي: هند 16%، چین 13%، افریقای جنوبی 9%، امارات متحده عربی 6% و ناپلند 4% (2023).

واردات: به ارزش مجموعی 10.48 بلیون \$ (2024).

د پانو شمیره: له 3 تر 10

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلېکنې دلېکنيزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هيله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په څیر و لولئ

فابریکه ها، ماشین آلات، وسایط نقلیه، پرزه جات، تایر و تیوب، مواد خوراکی، منسوجات، ملبوسات، مشتقات نفتی، وسایل برقی، اشیای استهلاکی، ادویه، آهن و فولاد، اسلحه و مهمات.

شرکای بزرگ تجاری: افریقای جنوبی 34%، چین 14%، هند 13%، امارات متحده عربی 6% و سنگاپور 3% (2023)

قروض خارجی: 8.27 بلیون \$ (31 دسمبر - 2023).

واحد پولی: متیکال (MZM) = 100 سنت.

یک دالر امریکایی = 63.89 متیکال (30 جون 2025).

سال مالی: عیسوی (گریگوری).

سیستم وزنی: متریک و اوزان محلی.

ترانسپورت: موزمبیق 4787km خط آهن، 31083km سرک (7365km پخته و 23718km خامه)، 460km راه آبی داخلی، 972km پایپ لاین برای انتقال گاز طبیعی و 278km برای تیل پاک و 30 کشتی تجاری (با ظرفیت 1000GRT یا بیشتر از آن) دارد.

9	General Cargo	تانکر مواد نفتی
21	Others	سایرین

خامه 77	پخته 21	میدانهای هوایی: مجموعاً 98 (2021)
	1	رنوی طولیتر از 3047m
1	2	رنوی از 2438m تا 3047m
9	9	رنوی از 1524m تا 2437m
29	5	رنوی از 914m تا 1523m
38	4	رنوی کوتاه تر از 914m

میدان هلیکوپتر: 4 (2019).

اولین قانون خدمات هوایی ملکی در موزمبیق در سال 1931 تصویب و اولین شرکت این نوع خدمات درین کشور در سال 1954 ایجاد شده است. این شرکت که DETA نام داشت، در سال 1980 ورشکست شد و جای آن را LAM گرفت.

امروز این کشور علاوه بر LAM یک شرکت دگر بنام Expresso دارد که هر دو در سال 2020 با 11 بال طیاره 540000 مسافر و 4.8 ملیون mt-km مال التجارة را جابجا نموده اند. 400000 موتر تیزرفتار، بس، لاری، تانکر و سایر وسایط نقلیه ساختمانی و معدنکاری.

بنادر: بیرا Beira، مویوتا Maputo و ناکالا Nacala.

مخابرات: کد تلفون (00298). تعداد تلفون های دیجیتال 29000 و همراه 15 ملیون (2022). سهم دولت در سکتور مخابرات و تکنالوژی معلوماتی موزمبیق چشمگیر است. طی سالهای اخیر فعالیت شبکه های همراه رشد خوب شده، تا جاییکه حالا هر 100 نفر 50 تلفون دارند. باوجودیکه شبکه همراه درین کشور در نتیجه رقابت سه شرکت سرمایه گذاری بسرعت رشد مییابد، هنوز هم پوشش سراسری نیست، اما بندرگاه، شهرها همه انترنت و تلفون همراه 4G دارد. کیبل های نوری بحری SEA COM EASSY در کناره های سواحل موزمبیق امتداد یافته و این

د پانو شمیره: له 4 تر 10

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلېکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هيله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په څیر و لولئ

کشور از راه ماهواره و از کیبل های زیر آب با کشور های همسایه و سایر نقاط جهان وصل شده است. موزمبیق برای ماهواره انتلسات ابحار هند و اتلس 5 ستیشن زمینی در خاک خود دارد.

باوجود تلاش دولت برای ثبت و راجستر سیم کارت، هنوز هم تعداد سیم کارت های قابل استفاده ثبت نشده، بحدی است که تشویش های امنیتی را بار آورده میتواند.

رسانه ها: موزمبیق از جمله کشور های است که آزادی بیان و رسانه ها محدود است و دولت در آن دست بالا دارد. اولین رادیو درین کشور در سال 1975 و تلویزیون در سال 1981 تاسیس شده اند. رادیو در موزمبیق رسانه درجه اول از نظر تعداد شنونده محسوب میشود و رسانه های چاپی بعلت نرخ بلند بیسوادی و قیمت های چاپ، خواننده ای کم دارد. تعداد زیادی مردم موزمبیق برنامه های افریقا، کانال افریقایی تلویزیون دولتی پرتگال و Miramar TV (برازیل) را دریافت مینمایند. 18 رادیوی خصوصی نیز درین کشور فعالیت میکنند که 80% امواج FM اند.

شرح وسایل انتشاراتی موجی در موزمبیق (2021)			
مراکز نشرات رادیویی	FM ، AM = 1 = 18	کل تعداد رادیو	10.7 میلیون
مراکز نشرات تلویزیونی	1	کل تعداد TV	6.9 میلیون

کود انترنت: .mz.

مشترکین انترنت: 5.41 میلیون. 20% مردم (2023).

انکشاف اجتماعی: موزمبیق بحساب تولید ناخالص داخلی و عاید سرانه سالانه، از ممالک در حال انکشاف افریقا و جهان به حساب می آید. به اساس معلومات CIA World Factbook – 2023 هر موزمبیقی سالانه بطور متوسط \$ 1500 عاید دارد که حدود 4 - 5 بار بیشتر از عاید مردم افغانستان است.

60.7% مردم موزمبیق بالای 15 سال (مردان 72.6% و زنان 50.3%) دارای تعلیمات متوسط، مسلکی و یا عالی هستند، تعلیم و تربیه برای اطفال 7 سال الزامی و رایگان است، جوانان بطور متوسط 11 سال درس میخوانند، 88% اطفال واجد شرایط به مکاتب میروند، دولت 6% تولید ناخالص ملی را به امر انکشاف معارف و تحصیلات عالی اختصاص داده است.

تعلیم و تربیه در موزمبیق از کودکستان آغاز و به پوهنتون به پایان میرسد. رفتن به کودکستان نه الزامی و نه رایگان است.

مکاتب ابتداییه 7 سال (7-13 ساله) است که متعلمین در آن زبان سیسوتو، زبان ابتدایی انگلیسی، حساب و مذهب می آموزند و ورزش میکند. مکاتب متوسطه 3 سال (14-16 سال) اند که متعلمین به فراگیری زبان های سیسوتو و انگلیسی، کیمیا، فزیک، هندسه، الجبر و مثلثات می پردازند. لیسه دو سال است که به سه دسته منقسم میشوند. لیسه های ساینس، لیسه های علوم اجتماعی و لیسه های فنی و مسلکی.

لیسه های فنی و مسلکی 2 – 4 سال را دربر میگیرد که اکثراً در رشته های زراعت، ماشینری زراعتی، جنگلداری، چراگاه ها، مالداری، پرورس مواد خوراکه خاصتاً گوشت ماهی و گاو و مسایل متممه شاگرد تربیت مینمایند.

نظر به مشکلات اقتصادی و کلتوری، تعداد جوانان مرد در تحصیلات عالی این کشور بیشتر است. چون درینجا در بدل تحصیل فیس پرداخته میشود. اولین پوهنتون دولتی موزمبیق در سال 1962 تاسیس شده که حالا در فاکولته های زراعت، انجینری جنگلات، خاک شناسی، پلان گذاری اقتصادی، مهندسی، اقتصاد، تعلیم و تربیه، انجینری، حقوق، طب، ساینس، علوم اجتماعی و وترنری بیش از 25000 محصل و 6 بخش دور افتاده از هم دارد. موزمبیق در حال حاضر 10 موسسه تحصیلات عالی دولتی و 45 موسسه خصوصی دارد که هر دو در بدل تدریس فیس میگیرد.

شرح مراکز تعلیمی موزمبیق (2021)			
نوع مرکز تعلیمی	تعداد مرکز	مجموع آموزنده	مجموع آموزگار
مکاتب ابتدائی	6650	4000000	134000
متوسطه و لیسه	5800	3500000	117000
مکاتب فنی و مسلکی	100	50000	4000
تحصیلات عالی	56	75000	6000

موزمبیق 2 روزنامه سراسری و حدود 145 هفته نامه، ماهنامه و گاهنامه دارد. هر سال بطور متوسط 300 عنوان کتاب جدید علمی، هنری، ادبی، تخریکی و معلوماتی نشر می شود و هر نفر سالانه بطور اوسط 0.5Kg کاغذ را برای نوشتن، خواندن و نشرات به مصرف میرساند.

اگرچه محیط زیست درین کشور خساره دیده؛ اما دولت کوشش میکند که این محیط زنده گی را پاک، سرسبز و بهتر نگهدارد و اجازه ندهد که به محیط زیست زیان بیشتر برسد.

امکانات دولت موزمبیق برای ایجاد بیمه های که در اوقات مریضی، بیکاری، پیری، معلولیت، تقاعد و مرگ به مستمندان و نیازمندان کمک کند تاهنوز محدود است. در عین حال با سکاتور خصوصی کار میکنند تا خدمات و سهولیات بیشتر صحتی و طبی را برای مردم فراهم نمایند.

دولت موزمبیق 9.1% تولید ناخالص داخلی خود را به صحت مردم اختصاص داده (2021)، افزایش سالانه نفوس 2.56% است (2022) که در دنیا درجه هجدهم را به خود اختصاص میدهد، در 1000 طفل نو تولد 61.38 نفر میمیرند که در دنیا نهم میشود، عمر وسطی مردم به 57.1 نزدیک شده، یک زن در کل عمر بطور وسطی 4.81 طفل بدنیا می آورد که در دنیا جایگاه دوازدهم را دارد، 15.6% کودکان زیر پنج سالگی وزن کافی ندارد، 93.4% مردم به آب صحتی آشامیدنی دسترسی دارند، 71.9% تشنابها صحتی و عصری اند، % NA با HIV/AIDS زندگی میکنند و در 100000 نفر 94 نفر توبرکلوز دارند.

درین کشور حقوق زنان بعلت طرز تفکر قبیلوی، سطح پایین ذهنیت، کمی دانش و آگاهی، بیکاری و ناداری و عدم تطبیق قوانین و سایر عوامل بطور کامل مراعات نمی شوند و زنان مشکلاتی را متحمل میشوند.

در موزمبیق به هر 5.6 نفر یک TV، به 2.96 نفر یک رادیو، به 30 متعلم یک معلم، به 20 محصل یک استاد، به 360 نفر یک تلفون دیجتل، به دو نفر یک تلفون همراه، به 11000 نفر یک داکتر عمومی و به 1430 نفر یک بستر شفاخانه میرسد، 35% مردم (شهری 57% و دهات 22%) (2019) برق و 20% انترنت دارند.

قوای مسلح: قطعات زمینی، قوای بحری، قوای هوایی و مدافعه هوایی، امنیت داخلی و پولیس.

سن خدمت عسکری: 18 ساله، زنان و مردان 18 ساله موزمبیق مکلف هستند که باید تعلیم و تربیه عسکری را بیاموزند. افراد 18 – 35 ساله این کشور میتوانند که بطور داوطلبانه برای سپری کردن دوره دو ساله خدمت عسکری بروند.

سهام مصارف عسکری در تولید ناخالص داخلی: 2% (2024).

منازعات منطقوی: موزمبیق و ملاوی تمرینات مشترک نظامی انجام داده اند تا سرحدات مشترک را مصون تر سازند. افریقای جنوبی در مناطق سرحدی کشور های لیسوتوو، زیمبابوی و موزمبیق جابجا شده اند تا با پولیس همکاری کنند که از انتقالات غیرقانونی اسلحه، اموال قاچاقی و رفت و آمد افراد بگونه جلوگیری کرده و امنیت را در امتداد سرحدات تامین نمایند.

مواد مخدر: از موزمبیق بعنوان مرکز انتقال و ترانزیت چرس و هیرویین آسیای جنوبی و کواکین امریکای جنوبی به بازارهای اروپا و افریقای جنوبی استفاده میشود. شاه دانه و متاکوالین Methaqualone نیز درین کشور وجود دارد که نخستین آن در بازارهای داخلی بفروش میرسد و قلم دوم به افریقای جنوبی منتقل میگردد. در فساد اداری، حکومتداری

ضعیف و حاکمیت ضعیف قانون باعث شده تا افراد قانون شکن مبالغه سیاه بدست آمده از تجارت مواد مخدر را به پول سفید تبدیل کنند.

مهاجرین و بیجا شده گان داخلی: در حال حاضر 12000 مهاجر و پناهنده جمهوری دموکراتیک کانگو و 9000 پناهنده بوروندی در خاک موزمبیق بسر میبرند که بیشترین آنها برای اخذ تابعیت تلاش میکنند.

حدود 1.03 ملیون موزمبیقی، بعلت کشمکش و جنگ بین قوای دولتی و مخالفین مسلح و بعد از سال 2018 بعلت حملات گروه 15، از محلات اصلی بودوباش خود به سایر مناطق کشور کوچیده اند که عوت و بیجایی دوباره آنها، وقت و انرژی و امکانات کافی نیاز دارد.

تاریخ: حدود 1000 سال پیش قبایل بانگو به سرزمین امروزی موزمبیق رسیده و مسکن گزین شدند. بعد از آن سوداگران جهان عرب نیز به موزمبیق رسیدند. در جریان قرون 12 و 13م امپراطوری پهنور مونومولاپا Monomolapa در موزمبیق امروزی و مناطق جنوبی دریای زامبیزی حاکم بود. شهر سوفا (سوفالا) پایتخت همین امپراطوری بود که در بوتسوانای امروز موقعیت داشت. زمامداران امپراطوری مذکور با عرب ها ارتباط نزدیک داشته و در امور سیاسی و تجارتی همکار هم بودند.

با گذشت زمان مسلمانان و باشندگان این مناطق باهم نزدیک شده و شهر سوفالا به محل تماس دو فرهنگ پیشرفته تاجران مسلمان ساکن در نواحی ساحلی و صنعتگران آنیمیست ساکن زیمبابوه گردید. در سال 1498م زمانیکه واسکو دوگاما Vasscode Gama دریانورد معروف پرتگالی، برای نخستین بار بسوی هندوستان میرفت، به سواحل موزمبیق رسید و در یک منطقه ساحلی پیاده شد. پرتگالی ها در قرن 16 به موزمبیق رسیدند، فرهنگ مسلمانان و مردم منطقه را نابود کردند، بندرگاه های صدور طلای زیمبابوی را ویران نمودند، اما خود شان نیز به هیچ یک از اهداف شان دست نیافتند.

نخستین نماینده رسمی دولت پرتگال پیرودی نالا Perode Nala در سال 1505 وارد موزمبیق شد. دولت زنگبار در یک مرحله پرتگالی ها را از این منطقه بیرون راند، به گرمی بازار خرید و فروش برده کمک نمود، اما پرتگالی ها هیچگاهی ازین سرزمین ثروتمند دور نرفته و بگونه روز افزون مداخله میکردند. در اوایل قرن 18 تا سال 1721 حرص و از پرتگالی ها برای استعمار این سرزمین تا حدی افزایش یافت که برای غارت منابع طبیعی و نیروهای انسانی موزمبیق آماده میشدند. دوره ماموریت گورنر پرتگالی موزمبیق در سال 1780 آغاز گردید و مردم بحیث برده و بگونه بیگار تحت فشار زیاد قرار گرفتند.

در قرن 19 پرتگالی ها با قوت و قدرت بیشتری بالای موزمبیق حاکم و مسلط شدند و در سال 1909 آن را به یکی از مستعمرات رسمی خود مبدل کردند. در آن زمان انگولا نخستین مستعمره بزرگ پرتگال در غرب افریقا و در ساحل بحر اتلس بود و موزمبیق بحیث دومین مستعمره بزرگ آن در شرق افریقا و در ساحل بحر هند بحساب می آمد.

موزمبیق که در سال 1901 بحیث مستعمره رسمی اعلان شده بود، در سال 1951 به یکی از ایالت های ماورای بحار پرتگال تبدیل گردید و غارت منابع سرشار آن همچنان ادامه یافت. این غارت خشم مردم را برانگیخت و نیروهای آزادی بخش این سرزمین، برای بیرون راندن استعمارگران پرتگالی دست بکار شدند.

تا دهه 60 قرن 20 احساسات آزادی خواهان با سرعت بیشتری تقویت گردید، در آن زمان از حاکمیت پرتگالی ها بالای موزمبیق در حدود پنج قرن سپری شده بود، زیرا موزمبیق از موقعیت بسیار مهم ستراتیژیک برخوردار بود.

موقعیت در حوزه بحر هند بود بحدی اهمیت داشت که پرتگالی ها نمیخواستند که آن را از دست دهند. به همین علت برای بهره برداری از ثروت های طبیعی و قوای انسانی این سرزمین، تخم نفاق را در میان مردم بذر کرد، باشندگان را به جان هم انداختند و دهها هزار نفر را طی شورش های پراکنده از بین بردند. در قرن 20 دهها هزار نفر از موزمبیق فرار کرده و به کشورها و نواحی اطراف مهاجر شدند. انقلاب سال 1960 نیز بطور وحشیانه سرکوب گردید و بیش از 500 نفر در آن کشته شدند.

مردم موزمبیق بعد از پایان جنگ دوم جهانی، با اراده آهنین برای بدست آوردن آزادی دست بکار شدند. در سال 1960 سازمان موکوند Mokonde Union ایجاد شد که تعداد زیاد هواداران و حامیان آن در مناطق شمالی از آن پشتیبانی میکردند.

در سال 1961 سازمان ملی دموکراتیک موزمبیق بحیث نخستین حزب سیاسی موزمبیق پایه گذاری شد که اعلام نمود که نظامیان پرتگالی باید به زودترین فرصت از موزمبیق بیرون شوند. اندکی بعد از آن سازمان ملی افریقایی و سازمان ملی آزادی موزمبیق نیز تاسیس شدند. روز 25 ماه جون 1962 این احزاب و سازمان ها به هم پیوسته و جبهه آزادی بخش موزمبیق یا فره لیمو Frelimo پایه گذاری شد.

مردم موزمبیق بصورت عموم از این جبهه پشتیبانی نمود و کشورهای جهان نیز زود آن را بحیث یگانه نماینده موزمبیق به رسمیت شناخت.

روز 25 دسمبر 1964 بعد از دو سال فعالیت های زیر زمینی جبهه آزادی بخش موزمبیق برای کسب استقلال به رسمیت شناخت، فعالیت های خود را علنی کرد و عملاً با استعمارگران به مبارزه پرداخت. در سال 1965 بعضی از قسمت های موزمبیق را در کنترل خود درآورد و در سال 1969 بر حدود یک پنجم کشور مسلط گردید.

در سال 1964 از یک طرف مبارزه مسلحانه فرو لیمو آغاز گردید و از طرف دیگر کار ویران کردن آبادی ها و قتل عام مردم از سوی پرتگالی ها ادامه پیدا نمود.

در ماه جنوری سال 1970 داکتر موندلین که از بنیانگذاران فرو لیمو بود، بدست عوامل استعمار ترور شد و سامورا ماشل هم‌رزم وی وظیفه رهبری جبهه آزادی بخش را بر عهده گرفت و از مردم خواست که برای جنگ های خونین و طویل المدت آماده شوند.

بعد از مرگ موندلین پرتگالی ها برنامه های دیگری برای خنثی نمودن احساسات آزادی خواهی مردم موزمبیق روی دست گرفت و پرتگالی ها تصمیم گرفته بودند که به آزادی خواهان امتیاز داده و از شدت مبارزه مسلحانه آنها بکاهند. فره لیمو این امتیازات را نپذیرفت که جنگ با شدت بیشتری ادامه یافت و نقاط دیگری را نیز دربر گرفت.

روز 25 اپریل 1974 زمانی مخالفت مردم در مقابل دولت پرتگال به اوج رسید که حکومت استبدادی سالازار در لژبن خاتمه یافت و این حاکم مستبد سرنگون گردید. بعد از آن مذاکراتی آغاز گردید که در نتیجه آن یک دولت انتقالی از سوی دولت جدید پرتگال و رهبران فره لیمو، به 25 جون 1975 در موزمبیق بر سر کار آمد و جمهوری خلق موزمبیق به ریاست جمهوری سامورا ماشل تاسیس گردید.

ریاست جمهوری سامورا ماشل Samora Machel تاسیس گردید که در وقت سوگند وفاداری تعهد کرد که به مبارزات خود برای آزادی زیمبابوی و افریقای جنوبی ادامه خواهد داد.

دولت نو بنیاد موزمبیق، به زودی تعلیم و تربیه، صحت عامه، بانک های خارجی و چند موسسه بزرگ دیگر را ملی اعلام کرد.

موزمبیق که از آزادی خواهان زیمبابوی پشتیبانی میکرد، بندرهای خود را بر روی اموال دولت نژاد پرست یان اسمیت در رودیشیا بست و به مبارزان زیمبابوی اجازه داد تا از خاک موزمبیق علیه دولت یان اسمیت استفاده نموده میتوانند. سرانجام زیمبابوی در سال 1980 آزادی خود را بدست آورد و روابط اقتصادی نزدیکی با موزمبیق برقرار کرد.

در سال 1981 افریقای جنوبی به شهر ماپوتو حمله کرد و به تلافی حمایت دولت موزمبیق از کنگره ملی افریقا به رهبری نلسن ماندیلا، از مخالفان دولت موزمبیق حمایت نمود.

خشکسالی سال 1985 به زراعت موزامبیق آسیب فراوان رسانید و تعداد زیاد مواشی هلاک گردیدند.

روز 19 اکتوبر 1986 طیاره سامورا ماشل رییس جمهور موزمبیق، هنگامیکه از کنفرانس سران افریقا از زامبیا باز می‌گشت، سقوط کرد و کشته شد. سامورا ماشل و روسای جمهور زامبیا، کانگو کنشاسا و انگولا در کنفرانس زامبیا، برای مقابله با دولت نژاد پرست افریقای جنوبی قرارداد همکاری منعقد نمود و میخواست که از حمایت مخالفان دولت موزمبیق و یونیتا دست بکشد.

روز سوم نومبر 1986 کمیته مرکزی جبهه آزادی بخش موزمبیق تشکیل جلسه داد و ژواکیم البرتو شیسانو را به ریاست جمهوری برگزید. فره لیمو در سال 1989 راه و روس مارکسیستی را بگونه رسمی کنار گذاشت و تحولات جدید را پذیرفت.

در سال 1990 گفتگوهای صلح میان دولت موزمبیق و مخالفان آغاز شد. درین مذاکرات به تغییر قانون اساسی و تبدیل نظام یک حزبی به چند حزبی موافقه صورت گرفته و در سال 1991 قرارداد صلح میان آنان عقد و حزب مخالفان جنبه قانونی پیدا کرد.

قانون اساسی جدید موزمبیق که روز 30 نومبر 1990 نافذ گردید، اقتصاد مارکیت را رسمی اعلان کرد.

در انتخابات ماه اگست سال 1991 شیسانو آرای مردم را بدست آورد و دوباره بحیث رییس جمهور انتخاب شد. مشکلاتی بین دولت موزمبیق و مخالفانیکه به دولت پیوسته بودند به میان آمد و نماینده گان هر دو جانب مذاکراتی را آغاز نمودند.

در ماه اکتوبر سال 1992 شیسانو والفونسود لاکاما رهبرمخالفان با میانجیگری دولت ایتالیا قرارداد صلح و آتش بس را امضا نموده و بدین ترتیب به جنگ داخلی 16 ساله نقطه پایان گذاشته شد. جنگ ایکه ده ها هزار تلفات داشت و حدود پنج ملیون نفر از خانه های شان بیجا شدند.

گفتگوهای بعدی نیز با میانجیگری سازمان ملل متحد و اعزام 7500 سرباز حافظ صلح با نتایج مثبت به پایان رسید. اولین واحد های سربازان حافظ صلح در سال 1993 و باقیمانده تا پایان سال وارد موزمبیق شدند (جنوری - 1993).

در جریان ماه های فبروری و مارچ 1993 نظامیان امریکا و موزمبیق در یک مانور مشترک بحری اشتراک ورزیده و به این ترتیب نشان دادند که دولت موزمبیق بیشتر از گذشته به دنیای غرب نزدیک شده است.

در انتخابات سال 1994 شیسانو باز هم به ریاست جمهوری رسید و در ماه مارچ سال 1995 اعضای کلب پاریس Paris Club مبلغ 780 ملیون دالر را برای بازسازی موزمبیق در اختیار دولت این کشور قرار داد، بعد از دریافت این قرضه 1.7 ملیون مهاجر نیز دوباره به وطن برگشته و در محلات اصلی خود جابجا شدند.

در سال 1996 موزمبیق و افریقای جنوبی از راه تحکیم روابط سیاسی و اقتصادی باهم نزدیک شده و به موجب قرار دادی که بین شیسانو و نلس ماندیلا به امضا رسید، هزاران دهقانان اروپایی تبار افریقای جنوبی اجازه داده شد، تا در مناطق سرحدی به زراعت مشغول گردند.

در 1998 یک نوع بیماری مانند بیماری وبا گونه دامنگیر مردم شد که در نتیجه 800 نفر هلاک شدند. در انتخابات دسمبر 1999 شیسانو بار دگر رییس جمهور شد که در پانزدهم جنوری سال 2000 رسماً شروع بکار نمود. بعد ازین دروازه های بسته میان موزمبیق و افریقای جنوبی باز شد و روابط تجارتي میان هر دو کشور، رونق گرفت.

در سال 2004 ارمندو گیبوزا Armando Guebuza رییس جمهور موزمبیق شد، وی به مردم وعده داد که به هدف پیشرفت اقتصادی موزمبیق، سهولت های حقوقی و قانونی را برای سرمایه داران داخلی و خارجی فراهم خواهد کرد.

موزمبیق در سال 2007 مانند سال 2000 بعلت سیلاب ها خساره مند گردید، 800 نفر هلاک و 650000 نفر از خانه ها و مناطق اصلی خود کوچ نمودند.

در انتخابات 2009 باز هم گیبوزا آرای مردم را به دست آورد و برای بار دوم بحیث رییس جمهور انتخاب شد. جامعه بین المللی این انتخابات را مملو از تخطی و تقلب توصیف نمود و کار به جایی رسید، که Freedom House نام موزمبیق را از لیست کشورهای حذف ساخت، که مردم سالار اند و انتخابات شفاف برگزار نموده میتوانند.

در انتخابات اول اگست سال 2012 باز هم گیبوزا برنده و برای بار سوم رییس جمهور این کشور شد.

در انتخابات سال 2015 این کشور فلیپ نیوسی Filipe Nyusi به قدرت رسید. در زمان او گروه مسلح RENAM که قبلاً با وی قرارداد همکاری بسته بود، به نآرامی های دست زد. قرارداد ماه دسمبر 2016 به این نآرامی پایان داد و کشور بطرف ثبات گام برداشت. متأسفانه که انتخابات اکتوبر 2019 باز مشکل آفرین آفرید و گروه RENAM آن را مملو از تخطی و تقلب دانست.

در ماه اکتوبر 2017 شبکه 15 در موزمبیق اعلان موجودیت کرد که به اهداف نظامی و ملکی در ولایت Cabo Delgado حمله نمود. در سال 2021 کشور رواندا و اتحادیه انکشاف کشور های جنوب افریقا SADC به موزمبیق نیرو فرستادند، تا با نظامیان این کشور در قسمت مهار بنیادگرا های ISIS همکاری نمایند.

درین میان خشونت های را که گروه مسلح Renomo از اوایل 2012، در موزمبیق آغاز نموده بود، در دوره کار نویسی بیشتر شد. در سال 2019 دولت با این گروه توافق مصالحه امضا نمود و برای آنها مناصبی در نظر گرفت.

در همین سال برای اولین بار دولت اسلامی یا ISIS فعالیت های خود را درین کشور آغاز نمود. حملات IS در آن وقت بیشتر در ولایات شرقی و بر نیروهای دولتی و کارمندان ادارات متمرکز بود. در سال 2021 رواندا و اتحادیه انکشاف افریقای جنوبی نیروهای مسلح خود را به موزمبیق فرستادند، تا با سرکوب IS توسط دولت مرکزی همکاری نمایند.

روابط افغانستان با موزمبیق: از کتاب (افغانستان و جهان – کشورهای آسیایی و افریقای) منتشره سال 2004 ریاست مطالعات منطقوی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی افغانستان، چنین بر میاید که افغانستان و موزمبیق هیچگاهی روابط سیاسی نداشته اند.